

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 402/2021-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Peter Havlík advokátska kancelária, s. r. o., Damborského 13, Nitra, IČO 50 361 864, v mene ktorej koná JUDr. Peter Havlík, advokát, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 18C/107/2016-251 z 1. apríla 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 18C/107/2016-251 z 1. apríla 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 18C/107/2016-251 z 1. apríla 2021 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresného súdu Nitra na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Nitra **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. júna 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd

(ďalej len „listina“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola v postavení žalovanej v konaní vedenom pred Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“), v ktorom sa žalobkyňa domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou v žalobe špecifikovaných pozemkov v k. ú. [REDACTED] ku dňu ich vyvlastnenia.

3. Okresný súd žalobu zamietol a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. O odvolaní žalobkyne rozhodol Krajský súd v Nitre tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. O výške trov konania rozhodol okresný súd uznesením z 9. júla 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom, a to tak, že zaviazal žalobkyňu zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania vo výške 1 821,59 eur, pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia. Okresný súd pri výpočte ceny jedného úkonu právnej služby určenej v zmysle § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vychádzal z hodnoty nehnuteľnosti v k. ú. [REDACTED] vo výške 20 338,06 eur určenej znaleckým posudkom č. 191/2015 z 13. júla 2015, čo bola aj výška kúpnej ceny, za ktorú sťažovateľka následne predala nehnuteľnosť spoločnosti [REDACTED]

5. Proti uzneseniu o výške trov konania podala žalobkyňa sťažnosť. V sťažnosti uviedla, že súd mal pri výpočte výšky trov konania postupovať podľa § 11 ods. 1 vyhlášky a vychádzať z toho, že predmet sporu nemožno určiť v peniazoch, ako to urobil v iných obdobných rozhodnutiach.

O sťažnosti rozhodol okresný súd napadnutým uznesením, a to tak, že výrok o výške trov konania zmenil a zaviazal žalobkyňu zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania len vo výške 387,49 eur, pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia. Pri výpočte ceny jedného úkonu právnej služby vychádzal tiež z § 10 ods. 2 advokátskej tarify a predmet konania považuje za oceniteľný v peniazoch. Okresný súd však vychádzal z ceny nehnuteľnosti určenej v kúpnej zmluve uzatvorenej medzi stranami sporu, teda zo sumy 1 346 eur. Okresný súd v tomto kontexte poukázal na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019, ktorý sa zaoberal obdobnou vecou.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka poukazuje na to, že napadnutým uznesením okresný súd v rozpore so zákonom a dlhodobo ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít určil nesprávnu výšku náhrady trov konania sťažovateľky, pričom okresným súdom uvádzané skutkové a právne závery sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné. Týmto postupom a rozhodnutím došlo k zásahu do princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako jedného z imanentných prvkov a súčasť práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

7. Arbitrárnosť vidí sťažovateľka v tom, že výšku trov právneho zastúpenia vypočítal okresný súd v súlade s § 10 ods. 2 vyhlášky nesprávne, ak vychádzal z ceny nehnuteľnosti uvedenej v kúpnej zmluve medzi sťažovateľkou ako predávajúcou a žalobkyňou ako kupujúcou, pretože táto kúpna cena bola úžernícka, a práve preto bola kúpna zmluva považovaná za neplatnú. Sťažovateľka poukazuje na znenie § 9 ods. 1 vyhlášky, podľa ktorého „*Základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak.*“. Tiež poukazuje na § 10 ods. 2 vyhlášky: „*Ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.*“

8. Sťažovateľka poukazuje na rozhodovaciu prax ústavného súdu, podľa ktorej pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci. Konkrétne poukazuje na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 451/2020, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 583/2013, II. ÚS 478/2014, I. ÚS 84/2020, III. ÚS 410/2020, I. ÚS 450/2020.

9. Sťažovateľka poukazuje aj na princíp právnej istoty, podľa ktorého diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná.

10. Sťažovateľka je toho názoru, že porušenie jej práv v tomto súdnom spore dosahuje ústavnoprávnu dimenziu. Podľa nej ide o vec zásadného právneho významu, najmä kvôli zjednoteniu postupu všeobecných súdov, konkrétne Okresného súdu Nitra, ktorý prejednáva množstvo podobných sporov, a to v otázke, z akej ceny nehnuteľností majú sudy vychádzať na účely určenia ceny za jeden úkon právnej služby podľa § 10 ods. 2 vyhlášky.

11. Sťažovateľka navrhuje vysloviť porušenie označených práv, napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, ako aj priznať nárok náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a zúčastnenej osoby, replika sťažovateľky

12. K podanej ústavnej sťažnosti sa vyjadril Okresný súd Nitra, ktorý uvádza, že napadnuté rozhodnutie je v súlade s nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019, podľa ktorého má súd vychádzať z ceny veci určenej v zmluve medzi stranami. Dodáva, že by bolo nespravodlivé, ak by strana sporu musela niesť zodpovednosť za skokové navýšenie ceny nehnuteľnosti, ktoré nastalo po tom, ako sa strana domáhala určenia svojho vlastníckeho práva.

13. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení analyzuje nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019 a tiež poukazuje na iné rozhodnutia Okresného súdu Nitra v obdobných veciach, a teda nevidí dôvod na odklon od nich v zmysle princípu právnej istoty. Podľa zúčastnenej osoby bola suma, ktorú zaplatila žalovaná ako kúpnu cenu, primeraná hodnote nehnuteľností v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy. Nebol preto dôvod na to, aby súd vychádzal z neskoršej ceny určenej na účely kúpy, resp. vyvlastnenia.

14. Sťažovateľka vo svojom vyjadrení reagovala na už uvedené vyjadrenia. Najmä zdôraznila, že v predmetnom prípade nemožno hovoriť o značnom skokovom navýšení ceny nehnuteľnosti, pretože kúpna cena bola dohodnutá ako neprimerane nízka (úžernícka), hoci skutočná cena nehnuteľnosti bola už v tom čase vyššia. Opakovane poukázala na to, že rozhodnutie č. k. I. ÚS 544/2019 nemožno vzťahovať na skutkovú situáciu v tomto súdnom spore.

IV.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

15. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémneho zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

16. V tejto veci je spornou otázka, ako mal súd určiť cenu veci, o určenie vlastníckeho práva ktorej sa koná. Konkrétne, či má súd pri aplikácii § 10 ods. 2 vyhlášky vychádzať z ceny veci uvedenej v kúpnej zmluve, hoci jej platnosť je stranami spochybnovaná práve kvôli neprimerane nízkej kúpnej cene alebo podľa ceny veci určenej znaleckým posudkom, ktorý je časovo približne z toho istého obdobia, keď došlo aj k podpísaniu spornej kúpnej zmluvy.

17. Okresný súd v napadnutom rozhodnutí uviedol, že je potrebné vychádzať z ceny veci určenej v kúpnej zmluve. Tento záver bližšie nezdôvodnil, len dodal, že postupoval s ohľadom na doručený nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019, z ktorého parafrázoval niektoré závery.

18. Tento záver okresného súdu je jednak nedostatočne odôvodnený, ale aj nesprávny.

19. Ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky uvádza, ako sa určuje základná sadzba tarifnej odmeny v sporoch o určenie vlastníckeho práva k veci. Je ňou hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor.

20. Otázkou je, čo sa považuje za *hodnotu (cenu) veci*, ktorej sa právna služba týka. To advokátska tarifa presne nestanovuje, avšak možno prisvedčiť názoru, že touto hodnotou (cenou) by mala byť cena obvyklá v mieste a čase začatia poskytovania právnej služby. Na takéto určenie ceny veci možno podporne použiť ustanovenie § 7 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje základ súdneho poplatku pri percentuálnej sadzbe. Podľa tohto ustanovenia je základom poplatku cena predmetu poplatkového úkonu. Ak nie je možné základ poplatku takto zistiť, je základom poplatku cena obvyklá v mieste a v čase podania návrhu na vykonanie poplatkového úkonu. Ak je základom poplatku cena nehnuteľnosti, touto cenou sa rozumie cena zistená podľa osobitných predpisov. Poznámka č. 5 k tomuto ustanoveniu odkazuje na vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov

(pozri *Fiačan, I., Kerecman, P., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol. Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015, komentár k § 10.*)

21. Možno uzavrieť, že cena veci určená znaleckým posudkom je rozhodne hodnoverným a spôsobilým mechanizmom na určenie hodnoty veci, o ktorej vlastnícke právo sa koná. Nepochybne cenu veci možno určiť aj iným vhodným spôsobom. Nemožno vylúčiť ani to, že súd bude vychádzať z ceny určenej v kúpnej alebo inej odplatnej zmluve, avšak v situácii, ak táto nie je stranami spochybňovaná a existuje predpoklad, že cena tak vyjadruje skutočnú cenu veci v danom mieste a čase. Takto ale nemožno postupovať v situácii, ak sa v konaní rieši otázka platnosti kúpnej zmluvy práve v dôsledku neprimerane nízkej kúpnej ceny.

22. Je nepochybné, že v konaní pred okresným súdom bol predložený znalecký posudok z 13. júla 2015, ktorým bola určená cena pozemkov na sumu 20 338,06 eur. Pokiaľ je cena veci v konaní takto preukázaná, nie je dôvod vychádzať z inej ceny veci, najmä ak je cena určená v čase, keď bola uzatvorená aj sporná kúpna zmluva s neprimerane nízkou kúpnu cenou (9. júla 2015). V konaní predložený znalecký posudok bol teda vhodným podkladom pre súd, aby mohol na účely vyčíslenia trov konania určiť hodnotu pozemkov, o vlastnícke právo ktorých v konaní išlo.

23. Treba tiež dodať, že žalobkyňa podala proti sťažovateľke žalobu práve pre získanie sumy vo výške hodnoty pozemkov. V súdnom spore teda vo svojej podstate išlo práve o hodnotu pozemkov určenú znaleckým posudkom. Cena za právne služby podľa vyhlášky má reflektovať hodnotu predmetu súdneho sporu.

24. Poukaz okresného súdu na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019 nie je v danej veci na mieste. V náleze č. k. I. ÚS 544/2019 ústavný súd síce tiež riešil to, či sa má za hodnotu veci považovať cena dohodnutá v zmluve alebo cena veci určená posudkom, avšak ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 544/2019 poukázal na osobitné okolnosti daného prípadu (vek právnej predchodkyne sťažovateľky, neplatnosť spornej kúpnej zmluvy pre neprimeranosť ceny, odpadnutie príčiny na podanie dôvodnej žaloby pre úspešný protest prokurátora) a na princípy spravodlivosti, ktoré vychádzali aj zo skutočnosti, že žalobkyňa z objektívnych dôvodov musela zobrať žalobu späť. V uvedenom náleze súd zdôraznil práve prihliadnutie na určité osobitné okolnosti, ktoré boli dostatočne presvedčivé na to, aby súd pri určení trov konania vychádzal z ceny uvedenej v kúpnej zmluve. Práve v tomto náleze bol sformulovaný záver, že za okolností *tejto veci* by bolo proti logike a v rozpore s princípmi spravodlivosti prisvedčiť takej interpretácii, v zmysle ktorej by sa tarifná hodnota určila z reálnej ceny nehnuteľnosti podľa druhej kúpnej ceny, keďže v takom prípade by žalovaná na trovách konania v podstate profitovala. Aj z tohto dôvodu nemožno tento nález vnímať ako univerzálne použiteľný, avšak jeho aplikácia je limitovaná určitými osobitnými okolnosťami, ktoré však v konaní preskúmanom v konaní o tejto ústavnej sťažnosti neboli dané. Možno teda konštatovať, že nešlo o analogickú skutkovú situáciu, a teda nemožno prevziať bezďalšieho závery vyslovené v č. k. I. ÚS 544/2019.

25. Na základe už uvedeného možno konštatovať, že okresný súd otázku základnej sadzby tarifnej odmeny pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa posúdil arbitrárne a ústavne nesúladne, čím došlo k porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

26. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 prvej vety ústavy vyhovené, bolo vyslovené porušenie základných práv sťažovateľa namietaným uznesením a namietané uznesenie bolo zrušené s tým, že podľa čl. 127 ods. 1 tretej vety ústavy bola vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že okresný súd, viazaný právnym názorom ústavného súdu, znova rozhodne o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania sťažovateľa.

V. Trov konania

27. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 460,90 eur bola určená podľa vyhlášky. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,08 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 76,82 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu